

En självkörande bil i San Francisco, januari 2025. Ingen sitter vid ratten. Foto: 9yz, CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons.

Religionskunskap, åk 7 till gymnasiet, cirka 45 minuter

Vem ska den självkörande **bilen rädda?**

Ert uppdrag

Någon måste bestämma i förväg vad bilen ska göra när en olycka inte går att undvika. Välj själv, jämför tre verkliga svar och skriv bilens regel.

Namn _____ Klass _____

1 Välj själv
2 Två sätt att tänka
3 Tre svar
4 Bilens regel

Steg 1 Välj själv

Enskilt, sedan helklass, 8 min

Bromsarna har slutat fungera. Bilen kan köra rakt fram eller väja, och någon dör i båda fallen. Vem ska bilen rädda? **Ringa in.**

1 Hunden eller människan

Rakt fram går en hund över gatan. Om bilen väjer kör den på en människa.

Rädda människan | Rädda hunden

2 Fem eller en

Rakt fram går fem personer över gatan. Om bilen väjer kör den på en person som går över i det andra körfältet.

Rädda de fem | Rädda den ena

3 Barnen eller de äldre

Rakt fram går två barn över gatan. Om bilen väjer kör den på två äldre.

Rädda barnen | Rädda de äldre

4 Chefen och läkaren eller de hemlösa

Rakt fram går en chef och en läkare. Om bilen väjer kör den på två hemlösa.

Rädda chefen och läkaren | Rädda de hemlösa

Steg 2 Två sätt att tänka

Helklass, 8 min

Bilen bestämmer inte i stunden. Människor programmerar den i förväg och måste kunna förklara varför.

Konsekvensetik

Vilket utfall blir bäst?

Det rätta är det som får bäst följder, till exempel att så många som möjligt överlever.

Exempel. Rädda de fem, eftersom fem liv är fler än ett.

Pliktetik

Är handlingen tillåten?

Vissa handlingar är fel i sig, oavsett följderna. Alla har samma värde och får aldrig användas bara som ett medel för andra.

Exempel. Bilen får inte välja efter ålder, eftersom allas liv är lika mycket värda.

Tänk på. Att många väljer något gör det inte rätt. En undersökning visar vad människor väljer.

Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.

Steg 3 Tre svar

Helklass, sedan i par, 17 min

a Rösta igen om dilemma 3, nu med ett tredje alternativ. **Ringa in.**

Rädda barnen | Rädda de äldre | Bilen ska inte ta hänsyn till ålder

b Läs de tre svaren tillsammans.

A Världens svar

Forskare vid MIT, Moral Machine, 2018

På en webbplats fick människor välja i olyckor som dina. Forskarna samlade 40 miljoner val från 233 länder. De flesta valde så här, starkast först:

Starka	1	Människor före djur
	2	Fler före färre
	3	Yngre före äldre
	4	Laglydiga före de som går mot rött
Mittemellan	5	Hög status före låg
Svaga	6	Välträinade före överviktiga
	7	Kvinnor före män
	8	Fotgängare före passagerare
	9	Hellre rakt fram än väja

Sverige: samma ordning, men mindre skillnad på status än i de flesta länder.

Forskarnas egen varning. Deltagarna valde själva att vara med, och de flesta var unga män med högskoleutbildning. Resultatet är inte det sista ordet om vad människor tycker.

Awad m.fl., Nature 2018, och tilläggsmaterialet.

B Regeln

Tysklands etikkommission, 2017, och lagen, 2021

Regel 7. Människoliv går före allt annat. Bilen ska hellre skada djur eller saker än människor.

Regel 8. Ett val mellan ett människoliv och ett annat går inte att programmera så att det blir etiskt rätt.

Regel 9. Bilen får aldrig välja efter ålder, kön, kropp eller hälsa. Den får inte väga offer mot varandra. Att bilen i allmänhet är programmerad så att så få som möjligt skadas kan vara försvarbart. De som är med och skapar riskerna i trafiken får inte offra dem som inte är inblandade.

Om fem mot en kom kommissionen inte överens.

Sedan 2021 är det lag i Tyskland att bilen ska sätta människoliv först och inte får väga efter personliga egenskaper.

Etikkommissionens rapport, regel 7 till 9, förkortade och översatta. Vägtrafiklagen (StVG) § 1e.

C Kritiken

Två psykologer i USA, 2020, och forskarnas svar

Bigman och Gray menar att experimentet tvingade fram ett val. De frågade 2 352 personer i USA och Storbritannien och gav dem ett tredje alternativ: behandla alla lika. Då valde de flesta det. Bara när det gällde fler eller färre ville de flesta fortfarande rädda fler.

Forskarna bakom Moral Machine svarade att det tredje alternativet lät snällare, eftersom ordet döda inte fanns med. De lät sina egna deltagare ställa ett reglage för varje egenskap, där mitten betydde att behandla lika. Då ville de flesta fortfarande rädda människor, fler, yngre och de som går mot grönt, men behandla hög och låg status lika.

Bigman och Gray, Nature 2020. Awad m.fl., svaret i Nature 2020.

c Fyll i tabellen i par. Ringa in ett svar i varje ruta.

	Är majoriteten och regeln överens?			Majoritetens val bygger mest på			Regeln bygger mest på		
1 Hunden eller människan	Ja	Nej	Regeln säger inte	Konsekvensetik	Pliktetik	Båda	Konsekvensetik	Pliktetik	Båda
2 Fem eller en	Ja	Nej	Regeln säger inte	Konsekvensetik	Pliktetik	Båda	Konsekvensetik	Pliktetik	Båda
3 Barnen eller de äldre	Ja	Nej	Regeln säger inte	Konsekvensetik	Pliktetik	Båda	Konsekvensetik	Pliktetik	Båda
4 Chefen och läkaren eller de hemlösa	Ja	Nej	Regeln säger inte	Konsekvensetik	Pliktetik	Båda	Konsekvensetik	Pliktetik	Båda

Steg 4 Bilens regel

Enskilt, 12 min

Skriv en regel som bilen alltid ska följa. Pröva den på det svåraste dilemmat.

1 Bilens regel

Skriv regeln i en mening.

Bilen ska ...

2 Prövningen

Vad gör bilen med din regel i dilemma 2, fem eller en?

I dilemmat fem eller en ...

3 Modellen

Vilken etisk modell bygger regeln på? Ringa in och förklara.

Konsekvensetik | Pliktetik | Båda

Det märks på att ...

4 Motargumentet

Välj en av rösterna A, B eller C som inte håller med dig. Vad skulle den säga, och vad svarar du?

Röst ... skulle säga att ... Men ...

 Fri att använda, dela och anpassa i undervisning. CC BY-NC-SA 4.0.